Heesch | Datum 27 januari 2026

Financiële doorkijk grote projecten

Past de polsstok

Inhoud

Vooraf **3**
Waar gaat dit document over 3
Kanttekeningen 3
1. Inleiding **6**
Aanleiding 6
2. Proces **7**
3. Opbrengst inventarisatie onderwerpen **8**
1. Abdij van Berne 8
2. Sportpark Heeswijk Dinther 10
3. Wildhorst: herijking toekomstvisie/ontwikkeling naar recreatie 11
4. Herhuisvesting De Misse 2-4-6 12
5. Rondweg Nistelrode 13
6. Rondweg Heeswijk Dinther 15
7. Mobiliteitshub(s) 17
8. Snelfietsroute Oss-West aansluiting Den Bosch – Veghel 19
9. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 20
10. Infrastructuur: Beheerplannen Openbare Ruimte 22
11. Huisvesting vluchtelingen 24
12. Sociaal Domein, Ontwikkeling & Maatwerkvoorzieningen 25
13. Infrastructuur: investering gedekt uit reserves 25
14. Tijdelijke onttrekking reserve voor sluitend maken begroting 2026-2029 26
Confrontatie ambities/opgaven met huidige kader **28**
Inzetbaarheid reserves ter dekking van de lasten **31**
Welke keuzes zijn mogelijk? **33**
Prioriteren van ambities/opgaven 33
Ombuigen in bestaande opgaves 34
Extra middelen genereren 34
Conclusie ten aanzien van keuzemogelijkheden 35
Advies 35
Wat speelt buiten de scope van de opdracht **36**
Programma Groene Gezonde Structuren (GGS) 36
Mogelijke heffing van BTW op pensioenpremies 36

Vooraf

Waar gaat dit document over

Bernheze wil een aantal grote ontwikkelingen (hierna: projecten) realiseren. Die projecten hebben (nog) geen vertaling gekregen in de planning en control documenten van Bernheze. Dit onderzoek brengt voor die projecten, waar mogelijk, op hoofdlijnen en indicatief in beeld:

- Wat Bernheze wil gaan realiseren.
- Of we het project in eigen beheer kunnen uitvoeren of dat we hier externe inhuur voor nodig hebben.
- Wat de planning is voor het project, zoveel mogelijk gesplitst naar:
    - Voorbereidingsfase;
    - Uitvoeringsfase;
    - Beheerfase.
- Wat de mogelijke kosten en inkomsten zijn op het project.
- Aan welk gemeentelijk, provinciaal of landelijk beleid het beleid bijdraagt.
- Welke bestuurlijke keuzes noodzakelijk zijn om het project te kunnen realiseren in de tijd.

Kanttekeningen

Hardheid ramingen

De in dit document genoemde bedragen zijn op dit moment prematuur en/of beperkt onderbouwd. Voor een realistische raming is in veel gevallen aanvullend onderzoek noodzakelijk. Deze financiële doorkijk heeft daarom vooral een indicatief karakter, bedoeld om het bestuur een eerste inschatting te geven van de mogelijke optelsom van alle huidige ambities.

Vanwege het voorlopige karakter van dit document is het niet wenselijk dat de cijfers uit het stuk een eigen leven gaan leiden.

Andere en nieuwe ontwikkelingen

Naast de in deze financiële doorkijk benoemde ontwikkelingen zullen er bij het opstellen van een kadernota/brief en/of begroting jaarlijks ook nieuwe ontwikkelingen optreden, waarmee we nog geen rekening konden of hebben gehouden. Dit kan zowel interne factoren betreffen (zoals nieuwe inzichten of langjarige vervangingsinvesteringen) als externe factoren (bijvoorbeeld gewijzigde wet- en regelgeving of aanpassingen in de algemene uitkering). Het financiële perspectief in dit document is daarom per definitie niet volledig

Prijspeil / indexatie

De ramingen in dit document zijn opgesteld op basis van prijspeil 2025/2026. Volgens de septembercirculaire 2025 verwacht het CPB voor de komende jaren een gemiddelde

prijsontwikkeling van circa 2,5% per jaar. Naarmate de in dit document genoemde bedragen verder in de toekomst liggen, wordt het steeds belangrijker om deze ramingen te corrigeren of te verhogen met het inflatiepercentage.

Rente
De laatste jaren hebben we geen rentekosten. Dit omdat we onze investeringen de laatste jaren intern konden financieren: we hoefden dus geen geld te lenen. De projecten die we in deze financiële doorkijk hebben bekeken, kosten samen ongeveer € 150 miljoen. Als we alle projecten uitvoeren, doen we de aanname dat we ongeveer de helft moeten lenen: € 75 miljoen. We gaan uit van een rente van 2,75% voor 10 jaar vast. De rente kost dan € 2.062.500 per jaar bij een lening van € 75 miljoen. Deze rentekosten hebben we gefaseerd en indicatief opgenomen vanaf 2030 over een periode van 5 jaar.

Algemene uitkering
Het gemeentefonds wordt jaarlijks aangepast om stijgende kosten door inflatie, loonontwikkeling, bevolkingsgroei en welvaart op te vangen. Sinds 2024 is het fonds daarvoor gekoppeld aan de nominale ontwikkeling van het bbp. Deze jaarlijkse bijstelling heet accres en bestaat uit een prijs-accres (de geraamde ontwikkeling van het prijspeil bbp en corrigeert zo voor inflatie) en een reëel-accres (de volumegroei van het bbp in de afgelopen acht jaar, zodat de fondsgroei stabiel aansluit bij structurele uitgavenontwikkelingen). Gebleken is dat het Centraal Planbureau de afgelopen jaren het prijspeil bbp voor het lopende jaar structureel te laag raamt. Hierdoor krimpt het gemeentefonds voortdurend ten opzichte van het bbp en raakt de verhouding tussen de taken en middelen van gemeenten in negatieve zin ‘verstoord’.

In 2023 heeft een herijking van het gemeentefonds plaatsgevonden. Inmiddels zijn er nu aanvullende onderzoeken gedaan waardoor in 2027 mogelijk een nieuwe verdeling plaatsvindt van de middelen opgenomen in het gemeentefonds. Deze herverdeling leidt tot voordeel- en nadeelgemeenten, die forse gevolgen voor een individuele gemeente kan hebben, in positieve of negatieve zin.

Niet gehonoreerde beleidsvoornemens 2026
In de kadernota 2026 is een overzicht opgenomen van niet gehonoreerde beleidsvoornemens tot een cumulatief bedrag van € 950.000 in 2029. Een klein deel van deze voornemens is alsnog gehonoreerd bij de vaststelling van de begroting 2026. De resterende voornemens en daarmee kosten zijn niet meegenomen in deze financiële doorkijk.

Capaciteit

Veel projecten zijn niet uit te voeren binnen de nu beschikbare personele capaciteit. In veel gevallen is inhuur nodig. De kosten van inhuur maken onderdeel uit van het projectbudget. Dit neemt niet weg, dat intern regie nodig is op inhuur die wij plegen. Of de benodigde regie op inhuur gaat passen bij de uitvoering van alle ambities valt nog te bezien.

1. Inleiding

Aanleiding

Bernheze staat de komende jaren voor een financieel uitdagende periode. Om hierop te anticiperen is voor de begrotingsjaren 2026–2029, met externe ondersteuning, een ombuigingstraject gestart om te komen tot een meerjarig sluitende begroting. In deze meerjarige begroting is geen rekening gehouden met een aantal omvangrijke bestuurlijke ambities.

Tijdens een heisessie heeft het college van B&W benadrukt dat het belangrijk is dat Bernheze zich blijft ontwikkelen. Onderdeel van dit streven is het realiseren van een aantal grote bestuurlijke ambities. Het college heeft daarbij uitgesproken behoefte te hebben aan een financieel plan dat inzicht biedt in hoe deze ambities in de tijd kunnen worden verwezenlijkt.

De gemeentesecretaris heeft het initiatief genomen en de opdracht voor het opstellen van een financieel plan bij de concerncontroller neergelegd. Dit document vormt het resultaat van die opdracht.

2. Proces

In het proces om te komen tot een financiële doorkijk zijn de navolgende stappen gezet:

April / mei 2025
Inventarisatie: Tijdens bilaterale gesprekken heeft de concerncontroller geïnventariseerd welke onderwerpen de individuele bestuurders uit het zittende college de komende jaren willen realiseren.

Juni 2025
Bepalen scope financiële doorkijk: De bij de individuele bestuurders geïnventariseerde projecten zijn voorgelegd aan het college ter besluitvorming als de onderwerpen waarvan het zittende college heeft aangegeven die de komende jaren te willen realiseren. Het college heeft met het oog hierop de opdracht voor het financiële doorkijk en de geïnventariseerde onderwerpen vastgesteld op 24 juni 2025.

Augustus 2025
Kick-off: Direct na de zomervakantie 2025 heeft de kick-off voor de ambtelijke organisatie plaatsgevonden. Alle beleidsmedewerkers/projectleiders die verantwoordelijk zijn voor één van de onderwerpen zijn bij elkaar geroepen door de concerncontroller om de opdracht van het college toe te lichten. De medewerkers die niet bij de kick-off aanwezig waren of konden zijn, zijn later apart door de concerncontroller bijgepraat. Tijdens de kick-off is het format gepresenteerd voor het inventariseren van de relevante gegevens voor de financiële doorkijk. Verder is de planning van de werkzaamheden besproken.

Augustus – oktober 2025
Indicatieve inschatting personele capaciteit, kosten en opbrengsten projecten: Vullen format door de beleidsmedewerkers/projectleiders voor de onderwerpen uit dit financiële document.

November 2025
Verwerken input: Opstellen van het concept financieel document door de concerncontroller in samenwerking met het team financiën.

December 2025 / Januari 2026
Besluitvorming: Voorleggen concept financiële doorkijk aan het college ter besluitvorming, zodat de input hieruit meegenomen kan worden in de kadernota / informatienota 2027 – 2030.

3. Opbrengst inventarisatie onderwerpen

1. Abdij van Berne

Aanleiding
De raad heeft in het investeringsplan 2024 budget beschikbaar gesteld voor het uitwerken van een gebiedsvisie voor de Abdij en omgeving ‘Buitengoed van Berne’. Deze visie is op 13 oktober 2025 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. In de gebiedsvisie houden we rekening met de grote waterbergingsopgave voor Heeswijk-Dinther. De gebiedsvisie merkt het gebied tussen de Abdij en de school aan als een kanshebbende locatie voor waterberging op dorpsschaal.

Maatregelen
De insteek is om een landschapspark aan te leggen als uitvloeisel van de gebiedsvisie Abdij.

Personele capaciteit
In 2025 vinden er nog afrondende werkzaamheden plaats in de overgangsfase tussen de gebiedsvisie voor Buitengoed van Berne en het project de Landerijen. Dit kan opgevangen worden binnen bestaande personele capaciteit.

Voor de ruimtelijke procedure vanaf 2026 is er werk nodig vanuit verschillende disciplines. Voor het gedeelte projectleider is er personele capaciteit beschikbaar als gevolg van het besluit van de raad om bij de begroting een extra projectleider binnen de ambtelijke capaciteit van Bernheze beschikbaar te stellen. De geschatte beslaglegging voor 2026 is 500 uur (1,5 dag per week).

Binnen de andere disciplines is er geen/beperkte personele capaciteit voor dit project. Daarnaast betreft dit een afwijkend type project waarvoor specifieke kennis noodzakelijk is die eveneens deels niet in huis is. Noodzakelijk is voor 2026 (intern binnen capaciteit en extern buiten capaciteit):

- 20 uur beleidsmedewerker Groen (intern)
- 20 uur stedenbouwkundige (intern)
- 20 uur beleidsmedewerker water (intern)
- 60 uur casemanager Ruimtelijke initiatieven (RI) (intern)
- 50 uur planeconoom (extern)
- 100 uur grondverwerver (extern)
- 100 uur jurist (extern)
- 150 uur specialist groen/blauwe gebiedsontwikkeling (extern)

In het totaal ongeveer 520 uren.
Voor 2027 zal het capaciteitsbeslag ongeveer 50% zijn van wat voor 2026 is vermeld.

Planning

Het college streeft ernaar om uiterlijk in september 2026 een go/no-go te geven op een grotere gebiedsontwikkeling dan alleen de gemeentelijke gronden in het ontwikkelgebied. Dit is een relatief lange periode. De ervaring leert echter dat het bieden van tijd/ruimte belangrijk is om particuliere grondeigenaren mee te krijgen in een gebiedsontwikkeling.

Het voornemen is om in Q4 van 2026 een negatieve grondexploitatie ter besluitvorming voor te leggen aan de raad. In Q2 van 2027 wenst het college ontwerp wijziging omgevingsplan ter inzage te hebben liggen voor “De Landerijen”. In Q4 van 2027 zou deze wijziging van het omgevingsplan ter vaststelling aan de raad moeten worden aangeboden.

Budget

In de raadsvergadering van 20 november 2025 is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 215.000 met dekking uit de reserve nog nader te bestemmen. Dit budget moet voldoende zijn om het project uit te kunnen werken tot een go-/no-go moment.

Op dit moment zijn drie scenario’s doorgerekend voor de ontwikkeling van de Landerijen. De scenario’s vragen een investering tussen de € 1 mln en € 2,5 mln. Vanuit een oogpunt van voorzichtigheid rekenen we hier met het duurste scenario. Door deze insteek kunnen we een eventuele inhuur van niet beschikbare capaciteit ten laste brengen van het projectbudget.

Op dit moment loopt een onderzoek van Firmin of en in hoeverre er subsidiemogelijkheden[1] zijn voor dit project. Daarnaast zijn zowel de provincie als het waterschap nauw betrokken bij dit project, waardoor er mogelijk co-financieringskansen zijn.

Beleid

Dit project vloeit voort uit het gegeven, dat de gemeenteraad met het vaststellen van de begroting 2025 heeft ingestemd met het opstellen van een gebiedsvisie voor de Abdij.

Status

- Raadsnet, Laatste nieuws 19 november 2024: Gebiedsvisie wordt opgesteld
- Investeringsplan 2022: € 50.000 beschikbaar gesteld voor faciliteren toekomstvisie Abdij
- Investeringsplan 2023: € 50.000 beschikbaar gesteld voor faciliteren toekomstvisie Abdij
- NTI 11 juli 2024: Abdij van Berne, uitwerking toekomstvisie 2.0
- NTI 13 oktober 2025: Gebiedsvisie als bijlage naar de gemeenteraad
- 20 november 2025: Raadsbesluit voorbereidingskrediet landschapspark De Landerijen Heeswijk-Dinther

[1] Door de provincie is een eerste bijdrage toegezegd van € 15.000

2. Sportpark Heeswijk Dinther

Aanleiding
De aanleiding voor dit project zijn maatschappelijke ontwikkelingen die vragen om de ontwikkeling van een nieuwe locatie voor sport. De gemeenteraad heeft in november 2024 op deze locatie een voorkeursrecht gemeente gevestigd. Dit maakt dat we binnen drie jaar na dit besluit een nieuw plan moeten vaststellen.

Maatregelen
Als dit project tot uitvoering komt, gaan we een sportpark realiseren voor vijf sportverenigingen in Heeswijk-Dinther aan te vullen met mogelijk extra gebruikers van dit park.

Personele capaciteit
De aanleg van een nieuw sportpark vraagt de komende twee jaar, tot vaststelling november 2027, circa 500 uur per jaar aan ambtelijke capaciteit. Dit is ambtelijke capaciteit, die vooralsnog niet is begroot. De kosten van inhuur voor dit project willen we dekken uit van de geraamde projectkosten.

Planning
In december 2024 is een voorkeursrecht gevestigd het sportpark waarop nu de plannen zijn ingetekend. Binnen drie jaar na vestiging van dit recht moet de gemeenteraad een wijziging Omgevingsplan hebben vastgesteld: dat is dus eind 2027. Rekening houdend met grondverwerving en bouwrijpmaken is de inschatting dat de realisatie bij een voorspoedig en realistisch traject kan plaatsvinden in 2028 en 2029 (mits we geen beroepsprocedure krijgen bij de RvS). Binnen deze planning koersen we op realisatie in een periode van ca. vijf jaar na vestiging van het Voorkeursrecht en zou het park in 2032 in gebruik kunnen worden genomen.

Budget
Er is voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld tot en met het einde van 2025. Bedoeling is om in de raad van februari 2026 de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek voor te leggen en om in te stemmen met verhoging van het voorbereidingskrediet. Met behulp van dit voorbereidingskrediet kan dan de verdere uitwerking van het beoogde nieuwe sportpark plaatsvinden.

Een grove schatting van de kosten voor dit project bedraagt € 29,3 miljoen exclusief grondexploitatie van 5,0 miljoen negatief. Voor dit project is nog geen subsidie aangevraagd. De mogelijkheden op het verkrijgen van subsidie onderzoeken we verder. De gemeenteraad ontvangt in het vervolg van het proces nog een apart voorstel voor de verdere concretisering van het plan.

Beleid

In het bestuursprogramma 2022-2026 ‘Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze’ staat dat we het nut en de noodzaak voor een nieuw gezamenlijk sportpark in Heeswijk-Dinther willen verkennen, samen met de behoefte aan woningbouwlocaties.

Status

- 12 december 2024: Raadsbesluit Vaststellen voorkeurslocatie sportpark Heeswijk-Dinther
- 12 december 2024: Raadsbesluit Vestiging voorkeursrecht gebied Koffiestraat-Hommelsedijk
- 26 februari 2026: Raadsvoorstel haarbaarheidsonderzoek nieuw sportpark Heeswijk-Dinther

3. Wildhorst: herijking toekomstvisie/ontwikkeling naar recreatie

Aanleiding

In het bestuursprogramma 2022-2026 heeft de coalitie opgenomen de Wildhorst te willen transformeren naar een gebied met toekomstperspectief. Doel van het project is de Wildhorst terug te transformeren naar een recreatiepark en een einde te maken aan het strijdig gebruik.

Maatregelen

Om regie te kunnen voeren over de Wildhorst is het noodzakelijk om alle in het verleden uitgegeven erfpachten weer terug te krijgen. We willen dat “in der minne” proberen te doen maar als dat niet lukt dan zal door middel van bestuursdwang alsnog geprobeerd worden om een einde te maken aan strijdig gebruik. Via publiekrechtelijke weg proberen we de erfpachtrechten weer terug te krijgen. Daarna starten we een herontwikkeling met onze gecontracteerde marktpartij. Deze herontwikkeling voorziet in een toekomstbestendig recreatiepark.

Personele capaciteit

Tot nu wordt gebruik gemaakt van externe inhuur. Een procesmanager en een privaat jurist zijn ingehuurd en maken gebruik van ondersteunende capaciteit uit de organisatie.

Planning

Het project is al gestart en bevindt zich op dit moment in de ontwerpfase. De businesscase die we opstellen voor dit project zal bepalend zijn voor hoe het verdere proces eruit komt te zien. Bij een sluitende businesscase gaan we door en als het niet sluitend is dan zal eerst een interne afweging gemaakt moeten worden of en op welke wijze het project wordt voortgezet.

Budget

Alle kosten worden op dit moment gedekt uit de erfpacht en huuropbrengsten van de Wildhorst. Daarnaast is een GREX geactiveerd om kosten te kunnen maken, mits deze kosten gedekt worden door (toekomstige) opbrengsten. We stellen dit jaar een businesscase op waar alle kosten

en opbrengsten zichtbaar worden. De kosten worden in principe gedekt door een verkoop van de Wildhorst aan een marktpartij. Vooralsnog gaan we uit van een sluitende businesscase.

Beleid
Het project wordt uitgevoerd onder de noemer vitale vakantieparken en het provinciale beleid Weerbaar Brabant. Dit heeft als doel om criminele en ondermijnende activiteiten op recreatieparken tegen te gaan. Het bestuursprogramma 2022-2026 benoemt, dat we de Wildhorst transformeren naar een gebied met toekomstperspectief.

Status
27 maart 2025: Raadsbesluit Herijken toekomstvisie De Wildhorst (door ontwikkelen naar alleen recreatie.

4. Herhuisvesting De Misse 2-4-6

Aanleiding
De bibliotheek, SCC De Pas, de Eijnderic en de gemeente willen samenwonen om zo meer en beter te kunnen samenwerken, elkaar te kunnen versterken en kruisbestuiving plaats te laten vinden.

Maatregelen
De insteek is om de gebouwen De Misse 4 en De Misse 6 te renoveren en aan elkaar te verbinden tot één multifunctioneel gebouw en een centraal hart. Het centrale hart is de plek waar we ontmoeting faciliteren, ontspanning mogelijk maken en de plek om je te helpen op het gebied van zorg, welzijn of digitaal de overheid te bereiken. Vanuit dit centrale hart is de dienstverlening van de vier organisatie laagdrempelig toegankelijk.

In de raadsvergadering van 18 december 2025 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met het uitwerken van scenario A – gezamenlijke huisvesting met ontheffing voor enkele geluidsintensieven activiteiten in de grote zaal.

Personele capaciteit
De interne capaciteit die op dit moment beschikbaar is, is voldoende om het project te kunnen begeleiden.

Planning
De voorgenomen planning is:
- Voorbereiding: tot en met juni 2027
- Uitvoering/realisatie: 2028
- Beheer en exploitatie: 2029 en verder

Budget
Voor de voorbereiding, de ontwerpfase, die loopt tot en met juni 2027 is budget beschikbaar in de vastgestelde meerjarenbegroting.

Voor de stichtingskosten van het gebouw houden we rekening met een budget van € 19.180.000. De kosten voor tijdelijke huisvesting en inrichting/inventaris komen hier bovenop. Deze kosten zijn nog niet bekend, maar gedacht moet worden in termen van miljoenen euro's in plaats van in tonnen. Een volledig beeld van alle kosten is beschikbaar na de ontwerpfase van juni 2027.

Op basis van een amendement (18 december 2025) heeft het college de opdracht gekregen om het totale investeringsbedrag omlaag te brengen door uit te gaan van maximaal behoud van bestaande bouwkundige voorzieningen, tenzij een wijziging aantoonbaar noodzakelijk is voor veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid of leidt tot lagere levensduurkosten. Verder heeft de raad besloten om nog niet in te stemmen met het labelen van de toekomstige afschrijvingslasten ten laste van de stelpost strategische projecten.

Of en zo ja er subsidiemogelijkheden beschikbaar zijn voor dit project is nog onderwerp van nader onderzoek.

Beleid
Het project draagt bij aan het bestuursprogramma 'Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze'; het programma Leefbare kernen, voorzieningen op peil. Daarnaast sluit het project aan op de beleidsnotitie uitgangspunten Sociaal Culturele Centra.

Status
- 18 december 2025: Raadsbesluit Huisvesting De Misse 2 4 6

5. Rondweg Nistelrode

Aanleiding
Parallel aan de A50 ligt Nistelrode, met daarbinnen Weijen. Het ligt in de bedoeling om in Nistelrode een het uitbreidingsgebied Weijen West te realiseren. De doorgaande route door Nistelrode, waaronder Weijen, is op dit moment te druk qua verkeer. Dit geeft overlast, leidt tot een onveiligheidsgevoel- en frustratie bij bewoners. Een randweg kan ervoor zorgen dat verkeer om de kern wordt geleid en de druk in de kern afneemt.

Maatregelen
Als we het project gaan uitvoeren beogen we een westelijke randweg aan te leggen om Nistelrode[2]: een ontsluitingsweg die we landschappelijk moeten inpassen. Via een amendement

[2] Een vraag die Haskoning opwerpt in een verkenning van september 2025 met betrekking tot de randwegen is: Wegen de baten van de aanleg van een randweg op tegen de kosten en de ruimtelijk impact. Zeker zolang aanvullende verkeersmaatregelen uitblijven en

van 18 december 2025 heeft de gemeenteraad opdracht gegeven om ook een tracéverkenning naar de oostelijke variant uit te voeren in participatie met inwoners en ondernemers.

Personele capaciteit
Dit is niet in te passen binnen de reguliere capaciteit. Naar verwachting is 10% van de uitvoeringskosten noodzakelijk voor inhuur (voorbereiding en begeleiding) van het project: d.w.z. 10% van € 18,5 mln = € 1,8 mln.

Planning
Het ligt in de bedoeling om in 2026 een tracéverkenning te gaan doen naar een westelijke randweg en na opdracht van de gemeenteraad op 18 december eveneens naar een oostelijke variant. Wanneer we eventueel starten met de uitvoering van dit project moeten we nog nader bepalen. Insteek met betrekking tot de westelijke variant is om het plan in fases uit te voeren:
- Fase 1 tot Loosbroekseweg - Maxend
- Fase 2 tot Udenseweg

Budget
In de huidige planning en control documenten is nog geen rekening gehouden met de aanleg van een randweg om Nistelrode heen.

Een globale inschatting van de kosten van dit project is, rekening houdend met collegebesluit van 4 november 2025 om tracéverkenning tot aan de Udenseweg door te trekken:

• Inhuur capaciteit (voorbereiding en begeleiding)	€ 1.800.000
• Uitvoering\realisatie fase 1	€ 12.950.000
• Uitvoering\realisatie fase 2	€ 5.550.000 [3]
Totaal	€ 20.300.000

Mocht uit de tracéverkenningen en participatie blijken, dat de oostelijke variant meer toegevoegde waarde heeft, dan gaan wij ervan uit, dat de kosten hiervan passen binnen die hierboven genoemde kosten, of lager zijn. Naar verwachting is het mogelijk om subsidie/bijdragen van derden te verkrijgen op dit project. In dit stadium is nog niet aan te geven of dit daadwerkelijk het geval is en zo ja, tot welk bedrag. Daarom rekenen we op dit moment met een projectbudget van € 20,3 mln.

Beleid
Het programma mobiliteit stelt, toe te willen werken naar leefbare en verkeersveilige kernen. Het programma ziet een oostelijke of westelijke randweg als een mogelijke oplossingsrichting om de hoeveelheid verkeer in Nistelrode te reduceren. Het college heeft inmiddels het besluit genomen,

zolang een grote verkeergenerator aanwezig blijft in de kern Nistelrode. Zij trekken de conclusie, dat de keuze voor het al dan niet aanleggen van een randweg in essentie een politieke afweging is.

[3] 1e aanlevering raming € 12.950.000, 2e aanlevering (collegebesluit tracéverkenning tot Udenseweg) € 18.500.000: verschil opgenomen als meerkosten voor 2e fase.

dat de westelijke variant de voorkeursvariant is. Door het verminderen van de verkeersdruk kunnen we wegen inrichten als 30km/u zone, waarbij langzaam verkeer zich beter door de kern kan bewegen.

Status

- 18 december 2025: Raadsbesluit beschikbaar stellen budget tracéverkenning westelijke variant.
- 18 december 2025: Amendement om ook oostelijke variant te onderzoeken.

6. Rondweg Heeswijk Dinther

Aanleiding

De aanleiding voor een rondweg Heeswijk Dinther is de verkeersproblematiek rondom Heeswijk-Dinther en de intentie om die naar de toekomst toe oplossen.

Maatregelen

Als het project doorgang vindt, gaan we een oostelijke randweg aanleggen inclusief landschappelijke inpassing.

Personele capaciteit

voorbereidende fase (2026-2028) waarvan slechts ongeveer 1000 uur voorzien is binnen de huidige ambtelijke capaciteit. De meerkosten van de benodigde capaciteit (inhuur) zijn onderdeel van de opgenomen projectkosten.

Planning

PLANNING VERBINDINGSWEG (buiten Retsel III)			
Besluit voorbereiding oostelijke verbindingsweg	college	Q3 2025	
Uitspraak voorselectie subsidie		Q4 2025	
Vaststelling voorbereidingskrediet voor planologisch deel	raad	Q4 2025	
Selectie ruimtelijk bureau		Q1 2026	
Omgevingsdialoog & belanghebbende dialoog		Q3 2026	
Ter inzage legging concept WOP	college	Q1 2027	
Vaststelling WOP & benodigde investeringskredieten	raad	Q3 2027	
Raadsbesluit onteigening gronden		Q1 2028	
Verkrijging laatste gronden in onteigening		Q2 2030	
Realisatie fase 2		2031	- 2032
Realisatie fase 3a		2033	
Realisatie fase 3b		2034	

Budget

Met dit project is nog geen rekening gehouden in onze planning en controlcyclus. Begin 2026 willen wij een voorstel voorleggen aan de gemeenteraad voor een voorbereidingskrediet van € 180.000.

Het netto benodigde bedrag voor deze investering (na toerekening aan grondexploitaties en sportcomplex bedraagt € 7,6 mln voor aftrek van subsidie. Voor dit project is een WokT subsidie aangevraagd voor een bedrag van € 2,5 mln. In november 2025 hebben we bericht ontvangen, dat we voor dit project **niet** in aanmerking komen voor deze subsidie.

Beleid

De aanleg van een rondweg Heeswijk Dinther/4e poot Retsel draagt bij aan gemeentelijk beleid voor verkeer. We willen hiermee de verkeersafwikkeling in en tussen de kern(en) van de gemeente op een goede manier af kunnen wikkelen nu en in de toekomst.

Een Oostelijke randweg in Heeswijk-Dinther sluit aan bij de doelstelling uit het programma Mobiliteit. Hierin staat beschreven dat we toewerken naar leefbare en verkeersveilige kernen. Een randweg faciliteert in het verminderen van de verkeersdruk waardoor wegen ingericht kunnen worden als 30km/u zone, waarbij langzaam verkeer zich beter door de kern kan bewegen.

Status

- 28 december 2021: Collegebesluit NTI Haalbaarheidsstudie 4e poot Retsel/Laagt Beugt, 2 juli 2020
  Aanleg verbindingsweg lijkt niet het gewenste effect te hebben.
- 26 november 2024: Collegebesluit NTI Tracéverkenning Oostelijke Randweg Heeswijk Dinther
  Recente modelberekening blijkt dat randweg een positief effect kan hebben op de verkeerssituatie in de kern.
  Opdracht gegeven voor tracéverkenning Oostelijke randweg uit onvoorzien.
- 10 november 2025: Informatieavond Tracéverkenning Oostelijke Verbindingsweg
- 26 februari 2026: Raadsvoorstel voorbereiding Oostelijke Verbindingsweg

7. Mobiliteitshub(s)

Aanleiding
Mobiliteitshubs zijn cruciaal voor een duurzame transitie omdat ze reizigers toegang geven tot verschillende vervoersopties, wat de afhankelijkheid van de auto vermindert en efficiënt gebruik van de openbare ruimte bevordert. Ze dragen bij aan maatschappelijke doelen zoals een betere leefbaarheid en bereikbaarheid en helpen bij het organiseren van vervoersstromen, door openbaar vervoer en deelmobiliteit te combineren. Hubs kunnen daardoor de reiservaring verbeteren en een centraal punt vormen voor lokale voorzieningen, waardoor ze zowel voor reizigers als omwonenden meerwaarde bieden.

Maatregelen
Als dit project tot uitvoering komt gaan we mobiliteitshubs realiseren bij de kernen Heesch, Nistelrode en Heeswijk-Dinther. Mobiliteitshubs gedefinieerd als overstappunten voor parkeren en logistieke bewegingen in de kernen.

Personele capaciteit
Dit is niet in te passen binnen de reguliere capaciteit. Naar verwachting is 10% van de aanlegkosten nodig voor inhuur van capaciteit en 20% van de aanlegkosten voor voorbereiding: respectievelijk: € 1,5 mln en € 3,0 mln. Deze bedragen komen boven op de realisatiekosten van de hubs.

Planning
Het plan is om een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar mobiliteitshubs in 2026 op drie locaties in of nabij Heesch, Nistelrode en Heeswijk-Dinther. Of we de hubs daadwerkelijk in uitvoering nemen en gaan realiseren is nog nader te bepalen.

Budget
Voor dit onderwerp zijn nog geen budgetten opgenomen in ons meerjarenperspectief. Een indicatie voor de kosten van een middelgrote mobiliteitshub bedragen naar een interne inschatting € 2,5 – € 5 mln[4] per hub.

[4] Co-pilot onderscheidt verschillende soorten mobiliteitshubs, te weten, buurthub, wijkhub en stadshub\transferium. De kosten van een hub zijn afhankelijk van de mate van integratie van de verschillende voorzieningen (deelmobiliteit, OV, pakketpunten, laadpalen etc) en lopen uiteen van € 2 mln - € 10 mln+.

Voorzieningen en hun kostenindicatie

Voorziening	Indicatieve kosten (excl. grond)
Parkeergarage (100 plekken)	€ 1,5 – 2,5 miljoen
Fietsenstalling (100 plekken)	€ 100.000 – €250.000
OV-haltes en infrastructuur	€ 250.000 – €500.000
Deelmobiliteit (auto, fiets, scooter)	€ 100.000 – €300.000
Horeca/kiosk	€ 150.000 – €400.000
Digitale systemen (info, reservering)	€ 50.000 – €150.000

Een **volwaardige transferhub** met alle voorzieningen kan dus uitkomen op een **totaalbedrag van € 2,5 tot 5 miljoen**, afhankelijk van locatie en schaal.

Gelet op de voetnoot hieronder rekenen we met € 5 mln per hub (x 3 = € 15 mln), dus een totaal bedrag van:

- Inhuur € 1.500.000
- Voorbereiding € 3.000.000
- Uitvoering € 15.000.000

Totaal excl. WokT-subs. € 19.500.000

Vooruitlopend op het realiseren van eventuele HUB's hebben we voor het opwaarderen van twee[5] HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) haltes naar BRT (Bus Rapid Transit) Haltes subsidie aangevraagd in het kader van de WoKT (Woningbouw op Korte Termijn) regeling. Voor het opwaarderen van die twee haltes hebben we in november de bevestiging ontvangen dat we een WokT subsidie ontvangen van € 2.338.392. Hierdoor verlagen we het projectbudget tot een bedrag van € 17.162.000,-

Beleid

In het programma mobiliteit – wat we gaan opstellen op grond van het bestuursprogramma 2022-2026 - benoemen we, dat mobiliteitshubs essentieel zijn voor de bereikbaarheid van onze gemeente per openbaar vervoer. In dit programma geven we aan, dat we haltes voor hoogwaardig openbaar vervoer (Bus Rapid Transit [BRT]) met mobiliteitshubs aan willen/kunnen leggen, aan de randen van de hierboven genoemde kernen. Volgens het programma mobiliteit zou een mobiliteitshub bij Nistelrode kunnen dienen als alternatief voor parkeren in het drukke centrumgebied en als toeristisch overstappunt naar de Maashorst. Een andere optie is om de hubs te combineren met pakketpunten voor het verzenden of ophalen van bestellingen, oplaadpunten voor elektrische voertuigen of koffiecorners.

[5] Halte Heesch (Stationsplein) en Nistelrode (Noorderbaan).

Het bestuursprogramma 2022-2026 stelt verder dat we verkennen in hoeverre de onvoltooide afrit bij de Noorderbaan in Nistelrode kunnen gebruiken als een nieuwe entree van de Maashorst.

Status

- 7 oktober 2025: Collegebesluit Bestuurlijk Commitment co-financiering € 720.000 WoKT-aanvraag Maatregelen B(us) R(apid) T(ransit), primair opwaarderen haltes HOV Heesch en Nistelrode, niet expliciet voor mobiliteitshub(s).
- 29 augustus 2025: toezegging provincie € 450.000 (maar max helft regionale bijdrage).

8. Snelfietsroute Oss-West aansluiting Den Bosch – Veghel

Aanleiding

Maatschappelijk staat de auto steeds meer ter discussie. Een alternatief wat ‘dezelfde vrijheid‘ biedt is de fiets. Om de fiets een degelijk alternatief te laten zijn, moeten we directe verbindingen realiseren van en naar verschillende gebieden (regionaal/provinciaal). Snelfietsroutes zorgen hiervoor en dragen bij aan de bereikbaarheid van de fiets.

Maatregelen

Als we tot uitvoering overgaan realiseren we een aansluiting op de snelfietsroute van Oss-West naar Heeswijk-Dinther: die route sluit dan aan op de snelfietsroute van Den Bosch naar Veghel.

Personele capaciteit

Naar verwachting is dit project uit te voeren binnen de beschikbare personele capaciteit.

Planning

Tot op heden heeft er een potentieonderzoek plaatsgevonden en ligt het in de bedoeling om in 2026 een start te maken met het fietsvriendelijk maken van de Grolderseweg. Voor een eventueel vervolg bestaat nog geen planning.

De kosten voor het realiseren van een snelfietsroute schatten we - op basis van een eenheidsprijs, ontleend aan de potentieanalyse fietsinfrastructuur Heeswijk Dinther – Oss west - op € 7.790.000.

Mochten we aan de slag gaan met dit project, dan behoort een provinciale subsidie tot de mogelijkheden en/of een bijdrage van buurgemeente Oss. Op dit moment is nog niet in te schatten tot welk bedrag dit het geval kan zijn, vandaar dat we nu uitgaan van een investeringsbedrag van € 7.790.000.

Beleid

In het programma mobiliteit staat beschreven dat we langzaam verkeer (fietsen en lopen) centraal stellen. Bovendien is er volgens het programma potentie is voor een nieuwe snelfietsroute tussen Oss, via Heesch, Loosbroek en Heeswijk Dinther richting Schijnel. Het programma mobiliteit

beoogt stappen te zetten naar het faciliteren van de vervoersvormen fietsen en lopen. Een snelfietsroute sluit hierbij aan

9. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Aanleiding
In september 2025 heeft Bernheze de overeenkomst voor het opstellen van een IHP 2026 – 2041 met ICS-adviseurs ondertekend. Dit nieuwe IHP is op dit moment nog niet beschikbaar. Vooruitlopend daarop is voor dit financiële document indicatief een inschatting gemaakt van een aantal nieuwe elementen in het op te stellen IHP (zie maatregelen). Ondertussen loopt het proces om te komen tot een IHP. Alle bedragen die we in dit kader hierna noemen zijn nadrukkelijk onder voorbehoud van de uitkomst van dit proces. Er heeft over zowel de onderwerpen/te realiseren maatregelen als de bedragen nog GEEN afstemming plaatsgevonden met de stakeholders.

Maatregelen
Met alle mitsen en maren denken we op grond van een nieuw IHP mogelijk de volgende maatregelen te moeten treffen:

1. Huisvesten SAM college (raadsbesluit 18-12-2025).
2. Nieuwbouw van basisschool Eikenwijs (het huidige gebouw is verouderd en te klein).
3. Nieuwbouw van basisschool ’t Palet (het huidige gebouw is verouderd).
4. De bouw van een potentiële nieuwe school in Heesch-West (door de nieuwe woningbouw/ groei van inwoners in dit deel van de gemeente) is nieuwbouw waarschijnlijk benodigd en gewenst). De kans bestaat dat de wens is om de nieuwbouw te ontwikkelen als een multifunctioneel centrum (MFC).
5. De bouw van een nieuwe gymzaal in Heesch West, omdat de afstand van een nieuw te bouwen school naar de bestaande gymzalen te groot is. De kans bestaat dat de wens is om de nieuwbouw te ontwikkelen als een MFC.

Personele capaciteit
Afhankelijk van het te volgen tijdspad en het opnemen van de rol van bouwheer door het schoolbestuur, kunnen we de maatregelen onder 1 en 2 vermoedelijk in eigen beheer uitvoeren. Voor de maatregelen genoemd onder 3 en 4 zal inhuur noodzakelijk zijn, zeker wanneer er sprake is van een ontwikkeling in de vorm van een MFC. De kosten van inhuur zullen onderdeel uit moeten maken van het projectbudget.

Planning
Een eerste globale planning zou zijn:

	Voorbereiding	Uitvoering/realisatie	Beheer (ja/nee) (Nee, overdracht naar schoolbestuur)
1. Huisvesting SAM college	2026	2026	Nee
2. Nieuwbouw Eikenwijs	2026	2027	Nee
3. Nieuwbouw 't Palet	2027	2028	Nee
4. Nieuwe school Heesch-West	2027	2028	Nee
5. Nieuwe gymzaal Heesch-West	2027	2028	Nee (vanaf 2029)

Budget

Qua budget is met de hierboven beschreven maatregelen in de planning en control cyclus rekening gehouden met de nieuwbouw van Eikenwijs voor een bedrag van € 5,99 mln. Een eerste globale inschatting van de noodzakelijke budgetten in geval van realisatie zijn:

	Investering x € 1.000.000
1. Huisvesting SAM College	7,5
2. Nieuwbouw Eikenwijs	13,0 (na correctie MJB 7 mln)
3. Nieuwbouw 't Palet	6,7
4. Nieuwe school Heesch-West	10,0
5. Nieuwe gymzaal Heesch-West	2,0

Het is op dit moment nog te prematuur om aan te geven of er subsidiemogelijkheden of bijdragen van derden mogelijk zijn, bijvoorbeeld op grond van de regeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) of extra gelden vanuit een innovatieprogramma.

Beleid

Uit het lopende IHP-proces zal moeten blijken hoe de scholen er momenteel bouwkundig voorstaan. Er zal ook worden gekeken naar de mogelijkheden tot verduurzaming bij de huidige gebouwen.

Andere relevante regelgeving voor dit onderwerp is:
- Wet op het primair onderwijs (WPO) – Artikel 95
- Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) – Artikel 76f
- Verplichting tot vaststelling verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Gemeentewet, gemeenten ontvangen middelen voor onderwijshuisvesting;

De verwachte Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting –verplicht gemeenten tot een meer systematische aanpak t.a.v. onderwijshuisvesting.

Status

- 18 december 2025: Raadsbesluit Onderwijshuisvesting SAM-college te Heesch
- 13 januari 2026: Themabijeenkomst Integraal Huisvestings Plan

10. Infrastructuur: Beheerplannen Openbare Ruimte

Aanleiding

De kosten voor het beheer van onze openbare ruimte zijn nog niet (volledig) vertaald in onze beheerplannen en planning en control cyclus.

Met de implementatie van adaptief wegbeheer in 2014 is besloten om de middelen voor planmatig groot – en klein onderhoud te baseren op een doorrekening van het onderhoud van 5 jaar waarbij het renoveren van wegen niet is opgenomen in meerjarenbegrotingen (vervanging van wegen binnen de bebouwde kommen worden meegerekend met riolering maar buiten de bebouwde kommen wordt niet meegenomen).
Voor het planmatig onderhoud aan de civiele kunstwerken hebben we een onderhoudsvoorziening gevormd, gebaseerd om een 10-jarige onderhoudscyclus. Het vervangen van de kunstwerken is niet meegenomen in de onderhoudsvoorziening.
Voor het bepalen van een de hoogte van het jaarlijkse exploitatiebudget is het noodzakelijk om ten minste één volledige groot onderhoudscyclus (20 jaar) mee te nemen en voor doorgaande wegen de renovatiekosten
De vervanging van de kunstwerken nemen we mee in de kadernota/begroting als investering in het jaar waarin de vervanging gepland staat.

Maatregelen

Wat noodzakelijk zou zijn als we het beheer van onze openbare ruimte wel volledig zouden vertalen in onze planning en control cyclus is:

- Klein onderhoud wegen: jaarlijks uitvoeren van regulier onderhoud zoals het herstellen van kleine schades, reinigen, markeringen, en lokale reparaties. Budget: € 322.000 per jaar.
- Planmatig groot onderhoud wegen: periodiek onderhoud op basis van een 5-jarige cyclus. Herstel van asfaltlagen, funderingsherstel, en profilering. Budget: € 830.000 per jaar.
- Renovatie wegen buiten de bebouwde kom: wegen buiten de bebouwde kom worden niet meegenomen in rioolprojecten, dus renovatie is noodzakelijk. Renovatiecyclus: 40 jaar. Voor de periode 2027 t/m 2065 is het investeringsbedrag geraamd op € 8,9 mln. De geplande investeringen nemen we op in de kadernota/begroting o.b.v. de planning. De afschrijvingslasten komen ten laste van de exploitatie.
- Planmatig onderhoud civiele kunstwerken: onderhoud aan bruggen, duikers en andere kunstwerken op basis van een 10-jarige cyclus. Jaarlijks budget: € 104.000. In de begroting € 21.393 opgenomen. Dus benodigd extra budget: € 82.607 structureel.
- Vervanging civiele kunstwerken: vervanging van kunstwerken op basis van materiaalafhankelijke vervangingscyclus. Voor de periode 2025 t/m 2120 is het

investeringsbedrag geraamd op € 4,7 mln. De geplande investeringen nemen we op in de kadernota/begroting o.b.v. de planning. De afschrijvingslasten komen ten laste van de exploitatie.

Personele capaciteit
De genoemde werkzaamheden zijn uit te voeren binnen de reguliere capaciteit van het team realisatie en beheer.

Planning
Nog nader te bezien.

Budgettaire consequenties

Onderwerp	Benodigd Budget structureel	Begroting 2026	Verschil
Klein onderhoud wegen	322.000	322.000	0
Planmatig groot onderhoud wegen	830.000	830.000	0
T.l.v. exploitatie	**1.152.000**	**1.152.000**	**0**
Planmatig onderhoud civiele kunstwerken	104.000	21.393	82.607
Jaarlijks te doteren	**104.000**	**21.393**	**82.607**
Vervanging civiele kunstwerken (o.b.v. afschrijving over periode 2026-2121)	60.000	0	60.000
Renovatie wegen buiten de kom (o.b.v. afschrijving over periode 2028-2066)	223.000	0	223.000
O.b.v. afschrijving	**283.000**	**0**	**283.000**

Toelichting meerkosten
Voor de uitvoering van klein onderhoud is een jaarlijks budget benodigd van € 322.000.

Het blijkt dat de komende vijf jaar een totaalbudget van € 3.537.000 excl. index nodig is voor de uitvoering van “Planmatig groot onderhoud” aan de wegen. In de begroting 2026 is hiervoor een budget van jaarlijks € 830.000 beschikbaar.

De komen 11 jaar is er een totaalbudget van € 1.141.000 nodig voor de uitvoering van “Planmatig onderhoud” aan de civiele kunstwerken. De kosten voor onderhoud bedragen dus jaarlijks in totaal € 104.000. In de begroting 2026 houden we rekening met een jaarlijkse dotatie van € 21.393. Dus aanvullend structureel benodigd € 82.607.

Er is een berekening gemaakt van de renovatiekosten van de belangrijkste wegen in de gemeente Bernheze. Het renoveren van een weg is noodzakelijk voor wegen buiten de bebouwde kom, omdat deze niet vervangen worden wanneer er een nieuw riool noodzakelijk is. De renovatie-cylcus is 40 jaar. De totale renovatiewaarde van de belangrijkste wegen in de gemeente Bernheze is € 8.720.000. Dat betekent dat over de periode 2028 t/m 2066 een bedrag van € 223.000 aan structurele afschrijvingslasten voor renovatie van wegen.

We hebben een berekening gemaakt van de vervangingskosten van civiele kunstwerken in de gemeente Bernheze. De civiele kunstwerken hebben een totale vervangingswaarde van € 4.693.800. Dat betekent dat over de periode 2026 t/m 2121 een bedrag van € 60.000 aan structurele afschrijvingslasten voor vervanging van civiele kunstwerken.

11. Huisvesting vluchtelingen

Aanleiding
Op grond van de spreidingswet heeft de gemeente een taak toegewezen gekregen om 201 asielzoekers op te vangen. Daarnaast is er in Bernheze sprake van opvang van Oekraïense ontheemden.

Maatregelen
Bernheze heeft op grond van de spreidingswet aangegeven haar verantwoordelijkheid te nemen en de raad heeft op 4 juli 2024 besloten een opvanglocatie (AZC) te willen realiseren voor maximaal 250 vluchtelingen. Om moverende redenen heeft het college in oktober 2025 een besluit genomen om de pauzeknop in te drukken om een AZC te realiseren: dat wil zeggen om nog geen vervolg te geven aan de invulling van het verdere proces om te komen tot een dergelijke opvang.

Budget
Mocht het in de toekomst nog komen tot de realisatie van een opvanglocatie voor Asielzoekers, dan neemt het COA de kosten voor de realisatie voor haar rekening. Voor grond van de gemeente komen de huurkosten voor rekening van het COA. In een eventueel toekomstige bestuursovereenkomst staan dan de afspraken over vergoeding van kosten die de gemeente maakt.

Met betrekking tot de opvang van Oekraïense ontheemden geldt, dat De Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) waar Oekraïense ontheemden nu onder vallen tot en met 4 maart 2026 loopt. Gezien de onzekere situatie in Oekraïne is het nog onbekend of en op welke manier deze tijdelijke bescherming en de bekostiging daarvan wordt verlengd.

Beleid
Opvang asielzoekers:
Politiek Den Haag is ambivalent over de Spreidingswet voor opvang asielzoekers. Zie daarvoor ook besluitvorming van college in oktober 2025.

Opvang Oekraïense ontheemden:
Het kabinet bereidt zich daarom voor op het scenario wanneer de Europese tijdelijke bescherming stopt. Met als belangrijkste componenten: terugkeer en een nationale terugvaloptie

12. Sociaal Domein, Ontwikkeling & Maatwerkvoorzieningen

Aanleiding
De laatste jaren zien we een regionale en landelijke trend, dat de kosten voor de maatwerkvoorzieningen voor jeugd en WMO fors stijgen. Dit is ook het geval in Bernheze.

Maatregelen:
We gaan de verbinding tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein en de lokale teams versterken (o.a. borgen invoering AVE-model en vroegsignalering). Bij het versterken van de lokale teams gaan we uit van het voldoen aan het landelijke kader.

Capaciteit
Of en wat de hierboven beschreven maatregelen vragen aan capaciteit kunnen we op dit moment nog niet concreet inschatten.

Budget:
Voor zover we nu kunnen inschatten[6] dalen de rijksmiddelen in de algemene uitkering ter bekostiging van het sociaal domein met ingang van 2028. Op basis van de kostenontwikkeling die wij voorzien binnen de maatwerkvoorzieningen gaat dit tot tekorten leiden, naar verwachting:
m.i.v. 2028 € 362.000 structureel
m.i.v. 2029 € 273.000 aanvullend structureel

13. Infrastructuur: investering gedekt uit reserves

Aanleiding
In de opdracht die het college heeft vastgesteld voor het opstellen van een financieel document is opgenomen om in beeld te brengen wat de lasten zijn van investeringen die we dekken vanuit bestemmingsreserves afschrijvingslasten (en waarvoor dus geen structurele dekking aanwezig is in onze begroting ten tijde van vervanging).

Maatregelen
Als we toe willen groeien naar de situatie, waarin we structurele lasten dekken met structurele baten (zie beleid), dan betekent dit, dat we alle lasten van investeringen dekken uit de reguliere exploitatie. Dit vraagt om het afbouwen van de bestemmingsreserves afschrijvingslasten. De

[6] Septembercirculaire 2025

afschrijvingslasten moeten we dan ten laste van de reguliere exploitatie brengen. Daarnaast moeten we ervoor zorgen, dat we deze lasten dekken met structurele baten.

Personele capaciteit
Het administratief afbouwen van reserves is regulier werk en vraagt geen aanvullende capaciteit.

Planning
De planning van deze maatregel is afhankelijk van een bestuurlijk besluit over de wenselijkheid van deze maatregel.

Budget
De onderstaande tabel geeft weer, welke bedragen aan afschrijvingslasten we dekken uit bestemmingsreserves en in welk jaar de desbetreffende afschrijvingen aflopen c.q. wanneer we rekening moeten houden met een vervangingsinvestering die normaliter ten laste gaan komen van onze exploitatie.

Jaar	Afschrijvingsbedrag (structureel)
2028	9.000
2029	6.000
2030	0
2031	0
2032	86.000
2033	0
2034	55.000
2035	5.000
Later	332.000
Totaal	**493.000**

Beleid
Uitgangspunt voor ons financiële beleid (lokaal, provinciaal en nationaal) is, dat wij als gemeente onze structurele lasten dekken met structurele baten.

14. Tijdelijke onttrekking reserve voor sluitend maken begroting 2026-2029

Aanleiding
Bij de begroting 2026-2029 is besloten om voor de periode 2026-2029 jaarlijks € 362.000 uit de algemene reserve vrij te laten vallen om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting 2026-2029.

Maatregelen
Als we toe willen groeien naar de situatie, waarin we structurele lasten dekken met structurele baten (zie beleid), dan betekent dit, dat we vanaf 2030 een bedrag van € 362.000 uit de reguliere exploitatie moeten dekken. Daarnaast moeten we ervoor zorgen, dat we deze lasten dekken met structurele baten.

Personele capaciteit
Het administratief afbouwen van reserves is regulier werk en vraagt geen aanvullende capaciteit.

Planning
Bij vaststelling van de begroting is besloten deze maatregel in te zetten voor de periode 2026-2029.

Budget
Vanaf 2030 vraagt dit een budget van € 362.000 structureel in de reguliere exploitatie.

Beleid
Uitgangspunt voor ons financiële beleid (lokaal, provinciaal en nationaal) is, dat wij als gemeente onze structurele lasten dekken met structurele baten.

Confrontatie ambities/opgaven met huidige kader

Op 30 oktober 2025 heeft de gemeenteraad de begroting 2026 – 2029 vastgesteld, onder gelijktijdige vaststelling van twee amendementen, die consequenties hebben voor de meerjarige saldi van de begroting. In de vastgestelde begroting zijn de consequenties van de septembercirculaire 2025 nog niet meegenomen. In onderstaand samenvattend overzicht hebben we geen rekening gehouden met de positieve saldi van de begroting maar uitsluitend met de het beschikbare budget ‘Stelpost Strategische projecten’. *De investeringsbedragen uit de voorgaande hoofdstukken zijn in de onderstaande tabel vertaald naar structurele jaarbedragen. Een uitzondering hierop vormen de investeringsdelen die we eenmalig afboeken ten laste van een reserve.*

Omschrijving (bedragen x 1.000 (overschot (+) / tekort (-))	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**Later**
Stelpost strategisch projecten vastgestelde begroting	+ 480	+ 730	+ 970	+ 1.205	+1.205	+1.205	+1.205	+1.205	+1.205	+1.205
Amendement: Niet doorgaan verhoging OZB (5%): Restant wegens saldo begroting 2026-2029 niet toereikend	- 206	- 214	- 287							
Saldi stelpost strategisch projecten vastgesteld begroting	**+ 274**	**+ 516**	**+ 683**	**+ 1.205**	**+ 1.205**	**+ 1.205**	**+ 1.205**	**+ 1.205**	**+ 1.205**	**+ 1.205**
Opheffen post onvoorzien m.i.v. 2026 (raadsbesluit	+100	+100	+100	+100	+100	+100	+100	+100	+100	+100
Saldo stelpost strategische projecten	**+ 374**	**+ 616**	**+783**	**+ 1.305**	**+ 1.305**	**+ 1.305**	**+ 1.305**	**+ 1.305**	**+ 1.305**	**+ 1.305**
9. Huisvesting SAM-college		- 287	- 287	- 287	- 287	- 287	- 287	- 287	- 287	- 287
Subtotaal	**+ 374**	**+ 329**	**+ 496**	**+ 1.021**	**+ 1.021**	**+ 1.021**	**+ 1.021**	**+ 1.021**	**+ 1.021**	**+ 1.021**
Aanname op te nemen lening van euro 75 mln (gefaseerd)					- 413	- 826	- 1.239	- 1.652	- 2.065	- 2.065
Subtotaal	**+ 374**	**+ 329**	**+ 496**	**+ 1.021**	**+ 608**	**+ 195**	**- 218**	**- 631**	**- 1.044**	**- 1.044**

Omschrijving (bedragen x 1.000 (overschot (+) / tekort (-))	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Later
Financiële consequenties projecten:										
1.Abdij van Berne (€ 2.715.000) Voorbereiding en uitvoering T.l.v. reserve nog nader te bestemmen	- 2.715 + 2.715									
2. Sportpark Heeswijk-Dinther (€ 29.300.000) Grondexploitatie Uit reserve nog nader te bestemmen Grondaankoop + vervaardigingsprijs (€ 12.958.000) Voorbereiding + uitvoering (€ 16.385.932)	- 5.026 + 5.026							- 742	- 742	- 742
3. Wildhorst – herontwikkeling recreatie										
4. De Misse 2 4 6 (€ 19.180.000)				- 767	- 767	- 767	- 767	- 767	- 767	- 767
5. Rondweg Nistelrode (westelijke variant) Voorbereiding en uitvoering (€ 20.300.000)						- 508	- 508	- 508	- 508	- 508
6. Rondweg Heeswijk-Dinther (4de poot) Voorbereiding en uitvoering (€ 7.593.000)						- 190	- 190	- 190	- 190	- 190
7. Mobiliteitshub(s) Voorbereiding en uitvoering in aftrek van WokT-subsidie (2 HUB's Heesch N'rode) (€ 10.661.608) Voorbereiding en uitvoering (HD: € 6.500.000)					- 267 - 163	- 267 - 163	- 267 - 163	- 267 - 163	- 267 - 163	- 267 - 163
8. Snelfietsroute Oss – Den Bosch – Veghel Voorbereiding en uitvoering (€ 7.790.000)					- 195	- 195	- 195	- 195	- 195	- 195
9. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs - Nieuwbouw Eikenwijs (meerkosten t.o.v. MJB) (€ 7.009.600) - Nieuwbouw 't Palet € 6.700.000) - Nieuwbouw school Heesch West (€ 10.000.000) - Nieuwbouw gymzaal Heesch-West (€ 2.000.000) - Tijdelijke huisvesting 't Palet en Eikenwijs Uit reserve nog nader te bestemmen	pm pm		-140 pm pm	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40	- 140 - 134 - 200 - 40

Omschrijving (bedragen x 1.000 (overschot (+) / tekort (-))	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Later
10. Infrastructuur										
- Klein onderhoud wegen (beschikbaar budget in begroting € 322.000)										
- Planmatig groot onderhoud wegen (beschikbaar budget in begroting € 830.000)										
- Renovatie wegen buiten de kom (€ 8.906.500)			- 3	- 6	- 11	- 16	- 19	- 20	- 20	- 223
- Planmatig onderhoud civiele kunstwerken (jaarlijkse dotatie voorziening)	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83	- 83
- Vervanging civiele kunstwerken (€ 4.694.000)	- 1	- 1	- 2	- 6	- 6	- 12	- 12	- 12	- 12	- 60
11. Huisvesting vluchtelingen										
12. Kostenontwikkeling sociaal domein (maatwerkvoorz.)			- 362	- 635	- 635	- 635	- 635	- 635	- 635	- 635
13. Lopende investeringen met dekking uit reserves			- 9	- 15	- 15	- 15	- 101	- 101	- 156	- 493
14. Tijdelijke onttrekking reserve voor sluitend maken begroting 2026-2028					- 362	- 362	- 362	- 362	- 362	- 362
Saldi (+ = positief / - = negatief)	**+ 290**	**+ 245**	**- 103**	**- 1.005**	**- 2.410**	**- 3.532**	**- 4.034**	**- 5.190**	**- 5.658**	**- 6.246**

Ter info: Jaarlijks 5% OZB-verhoging gedurende acht jaar m.i.v. 2027 leidt te de volgende extra inkomsten t.o.v. meerjarenbegroting (5% extra OZB verhoging voor 2027 is al verwerkt in de meerjarenbegroting 26-29)		468	1.019	1.649	2.345	3.119	3.981	4.938	5.998	5.998

Conclusie:

Om alle ambities te realiseren hebben we meer middelen (geld en mensen) nodig, dan nu beschikbaar zijn. Dit vraagt om het maken van keuzes. Op de aard van de keuzes die mogelijk zijn gaan we hierna in.

Inzetbaarheid reserves ter dekking van de lasten

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 21 november 2023 is de 'Notitie incidenteel-structureel' vastgesteld. Hierdoor hebben gemeenten een ruimere mogelijkheid gekregen voor het inzetten van het surplus op hun algemene reserve. De tekst van de notitie luidt: *Het surplus van de algemene reserve[7] is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandscapaciteit). Van dit vrij besteedbare deel (surplus) kan een gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. Met de voorwaarde dat de solvabiliteit [8] groter of gelijk aan 20% is en blijft. De inzet van het surplus algemene reserve (= vrije reserve) wordt door dit gebruik als structurele baat bestempeld. Het weerstandsvermogen moet naar het oordeel van de toezichthouder voldoende zijn. Dit betekent dat het moet zijn gebaseerd op een adequate risico-inventarisatie. De structurele onttrekkingen aan de algemene reserve moeten worden opgenomen in het overzicht van structurele reservemutaties.*

Omschrijving			
Surplus Algemene reserve ultimo 2029 o.b.v. begroting 2026-2029 (reserve nog nader te bestemmen)			29.900.000
Uitnames:			
- Abdij: uitname negatieve GREX	2.715.000		
- Sportpark HD: negatieve GREX	5.020.000		
- Tijdelijke huisvesting Eikenwijs	p.m.		
- Tijdelijke huisvesting 't Palet	p.m.		
- Tijdelijke huisvesting De Misse	p.m.		
- afboeking boekwaarden sport	p.m.		
Aanname totaal uitnamen incl. pm-posten		11.000.000	
Restant			**18.900.000**
Niet aan te wenden surplus wegens:			
- Mogelijke tegenvallers in projecten Financiële doorkijk	p.m.		
- Nieuwe wensen\noodzaken gedurende plan	p.m.		
- Aanname totaal niet aanwenden surplus		10.000.000	
Restant beschikbaar voor structurele dekking			**8.900.000**

[7] De algemene reserve is de reserve waar anders dan bij de bestemmingsreserves geen bestemming aan is gegeven.
[8] Solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van de reserves en het saldo van baten en lasten in enig jaar) gedeeld door het totale vermogen (balanstotaal).

Prognose ontwikkeling solvabiliteit gedurende uitvoering door inzet algemene reserve (surplus):

Omschrijving	Eigen vermogen	Totaal vermogen	Solvabiliteit
Saldo reserves ultimo 2029 o.b.v begroting 2026	65.200.000	90.955.000	71,7%
- Uitnamen algemene reserve (11.000.000 + 8.900.000)	-/- 19.900.000	-/- 19.900.000	
- Opname lening		75.000.000	
Saldo ultimo termijn	45.300.000	146.055.000	31%

Om tekorten in de exploitatie te dekken mag op jaarbasis maximaal 10% van het beschikbare bedrag voor structurele dekking van € 8.900.000 worden ingezet oftewel € 890.000.

Welke keuzes zijn mogelijk?

In grote lijnen zijn er de volgende scenario's om de niet passende confrontatie (zie hoofdstuk hiervoor) passend te maken, te weten:

1. Prioriteren van de ambities/opgaven.
2. Ombuigen in de bestaande opgaven.
3. Extra middelen genereren (OZB verhogen).
4. Een combinatie van de vorige drie scenario's.

Prioriteren van ambities/opgaven

Om te kunnen prioriteren is het wenselijk om te beschikken over een (strategisch) afwegingskader. Een dergelijk afwegingskader hebben we niet. Wel is een aantal vuistregels denkbaar.

Wettelijk verplichte uitgaven

Bernheze is een gemeente. Een gemeente vormt de eerste overheid die het dichts bij de inwoners staat. Vanuit het gegeven zijn van overheid en het hebben van een voorbeeldfunctie vloeit voort, dat Bernheze wetten na leeft en na wil leven. Een investering die voortvloeit uit een wettelijke verplichting krijgt daardoor logischer wijs een hogere prioriteit, dan een investering die niet voortvloeit uit een dergelijke verplichting.

3 O's

Een algemeen aanvaard criterium dat min of meer aansluit op het bovenstaande is, dat we (tussentijdse) initiatieven beoordelen op basis van 'de 3 O's':

- Onvoorzien,
- Onvermijdelijk, en
- Onuitstelbaar

Voldoet een initiatief niet aan de 3 O's, dan honoreert het bestuur een dergelijk initiatief niet (tussentijds). De weging van een dergelijk initiatief hoort thuis in een integrale afweging bij kadernota en/of begroting als onderdeel van de planning en control cyclus. Dit uitgangspunt kan ook gebruikt worden tijdens een integrale afweging als de beschikbare middelen niet toereikend zijn om alle ambities te honoreren.

Instandhouding van bestaande voorzieningen

In het verleden zijn bestuurlijke keuzes gemaakt ten aanzien van het doen van een groot aantal investeringen. Een criterium om te prioriteren kan zijn, dat lasten die voortvloeien uit instandhouding/vervanging van eerder gerealiseerde investeringen voorrang krijgen boven nieuwe voornemens of wensen.

Bestuursprogramma / langjarige strategische visies of plannen

Aan het begin van iedere nieuwe bestuursperiode maakt een nieuwe coalitie afspraken over welke voornemens te realiseren gedurende de nieuwe bestuursperiode. Ook kan het bestuur zich vastleggen op het realiseren van langjarige strategische visies of plannen. Als het totaal van ambities het totaal aan middelen overstijgt lijkt het logisch, dat initiatieven die zijn opgenomen in een vastgesteld college- c.q. bestuursprogramma of in een vastgesteld(e) langjarige visies of plannen voorrang krijgen boven nieuwe voornemens of wensen. Uiteraard dient, als de middelen niet toereikend zijn om alles te doen, wel een afweging plaats te vinden of die nieuwe initiatieven een grotere waarde hebben, dan initiatieven waar al eerder toe besloten is.

Ombuigen in bestaande opgaves

Met het oog op het ravijnjaar 2026 heeft Bernheze externe ondersteuning gezocht om meerjarig tot een sluitende meerjarenbegroting te kunnen komen. Die externe ondersteuning heeft vorm gekregen in een onderzoek van de combinatie Arie Teeuw\JE-consultancy. Zij hebben een onderzoek uitgevoerd naar de ombuigingsmogelijkheden in en door Bernheze.

In het kader van het bovengenoemde onderzoek is Bernheze onder andere gebenchmarkt met vergelijkbare gemeenten. Conclusies uit het onderzoek waren:

- Bernheze heeft weinig mogelijkheden om te bezuinigen op kosten. Bernheze kent een relatief laag kostenniveau ten opzichte van vergelijkbare gemeenten: zowel in de budgetten als in de personele formatie.
- Bernheze heeft relatief lage inkomsten uit de overige eigen middelen: relatief lage (algemene) heffingen.

Extra middelen genereren

De grootste inkomstenbron die Bernheze zelf kan beïnvloeden is de onroerend-zaakbelastingen. In de vastgestelde begroting 2026 houdt Bernheze rekening met een opbrengst van ± € 9,2 mln [9]:

Het onderzoek van Arie Teeuw / JE-consultancy heeft als mogelijke maatregel voor Bernheze voorgesteld om de OZB met 20% te verhogen om op hetzelfde niveau te komen als de benchmark gemeenten. Door uw college is voor de begroting 2026-2029 voorgesteld de helft van deze verhoging in te brengen voor de meerjarenbegroting 2026-2029, dus 10% verhoging, waarvan 5% door te voeren in 2026 en de andere 5% in 2027. Op grond van een amendement is de voorgestelde verhoging voor 2026 teruggedraaid. Het niet doorvoeren van deze verhoging werkt structureel (dus meerjarig) door.

[9] Bij het vaststellen van de begroting 2026-2029 is een amendement aangenomen om de door het college voorgestelde verhoging van de OZB met 5% niet door te laten gaan. In het hierboven genoemde bedrag van € 9,2 mln is rekening gehouden met een ‘gederfde opbrengst’ van ± € 446.000 als gevolg van het aangenomen amendement.

Conclusie ten aanzien van keuzemogelijkheden

Wettelijk verplichte uitgaven
De voorzieningen voor de huisvesting van het onderwijs in dit document zijn – onder voorwaarden – te duiden als wettelijk verplichte uitgaven voor ons als gemeente.

Instandhouding van bestaande voorzieningen
De onderstaande onderwerpen zijn aan te merken als ‘projecten’ waarmee we bestaande voorzieningen in stand houden:

- Infrastructuur (beheerplannen openbare ruimte).
  De grootste claim op extra onderhoudskosten bevindt zich buiten de plangrens (na 2034).
- Infrastructuur (lopende investeringen met dekking uit reserves).
  De grootste claim op deze vervangingsinvesteringen bevindt zich buiten de plangrens (na 2034).

Bestuursprogramma / langjarige visies / plannen
Nagenoeg geen van de (overige) onderwerpen in dit document zijn (hard) opgenomen in het bestuursprogramma 2022-2025 of in vastgestelde langjarige visie/plannen. Het onderzoeken van een nieuw sportpark in Heeswijk-Dinther is wel opgenomen.

Ombuigingen in bestaande opgaven
De uitkomst van het onderzoek van Arie Teeuw/JE-Consultancy lijkt geen tot weinig ruimte te bieden om ombuigingen te zoeken en te vinden in de bestaande opgaven. In plaats daarvan is er eerder aanleiding om een oplossing te zoeken in het creëren van extra eigen middelen.

Advies:

De financiële doorkijk grote projecten presenteren in een themabijeenkomst op 3 maart 2026.

Wat speelt buiten de scope van de opdracht

Op 24 juni 2025 hebt u de opdracht voor de financiële doorkijk vastgesteld, met daarin de onderwerpen die in dit document globaal uitgewerkt dienen te worden. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan enkele onderwerpen, die geen onderdeel uitmaken van de vastgestelde opdracht, maar die (mogelijk) wel aanzienlijke financiële consequenties hebben naar de toekomst. In dit verband zijn te noemen:

Programma Groene Gezonde Structuren (GGS)

In de Omgevingsvisie die u hebt vastgesteld is het concept Groene Gezonde Structuren gelanceerd. Het concept-programma is opiniërend besproken in de commissie Ruimte en Leefbaarheid van 7 oktober 2025. De uitvoeringsagenda van dit programma vraagt een investeringsruimte van zo'n € 10 mln gedurende de looptijd van dit programma. De exacte vertaling van dit bedrag naar incidentele en structurele kosten hebben we nog niet beschikbaar.

Een belangrijke drager onder het programma GGS is het Bewegen Ontmoeten Spelen en Sporten (BOSS)-plan. Het BOSS-plan voorziet in het realiseren van inclusieve speel- en ontmoetingsplekken. In de uitvoeringsagenda GGS is opgenomen om de financiële consequenties van een groot aantal projecten in te brengen in de integrale afweging bij de kadernota. Een voorlopige inschatting is dat de structurele meerkosten zo'n € 200.000 bedragen. Deze financiële consequenties zijn niet opgenomen in het hoofdstuk 'Confrontatie'.

Mogelijke heffing van BTW op pensioenpremies

In de afgelopen periode heeft het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden een tweetal uitspraken gepubliceerd, waarin de btw-behandeling van pensioenen van de bedrijfstakpensioenfondsen voor bakkers en schilders centraal stonden. Het geschil draait om de vraag of, en in welke mate, belanghebbende recht heeft op aftrek van btw (voorbelasting) op grond van de Wet op de Omzetbelasting 1968. Het gevolg van deze uitspraak is dat door de werkgever betaalde pensioenpremies belast moeten worden met BTW. De uitspraak zoals die er nu ligt heeft ingrijpende gevolgen voor werkgevers die de btw niet of niet volledig kunnen aftrekken, zoals gemeenten, provincies, onderwijsinstellingen en zorgorganisaties. Mogelijk wordt nog in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Dit is op dit moment echter nog niet bekend.

Als de uitspraak blijft zoals die er nu ligt en/of als hier geen compensatie voor komt, dan zou dit voor de gemeente Bernheze een structurele last van € 500.000 betekenen.
Het uitgangspunt van de Belastingdienst is nog steeds dat de pensioenuitvoering als een vrijgestelde dienst moet worden aangemerkt: dus geen extra btw last voor de gemeenten.